

Inventarisatie Dierenwelzijnsbeleid gemeente Amstelveen

Stand van zaken voorjaar 2020

<u>VOORWOORD DIERENWELZIJN IN AMSTELVEEN</u>	3
<u>1. INLEIDING EN LEESWIJZER</u>	4
<u>2. GEMEENTEN EN DIERENWELZIJN</u>	5
2.1. DIERENWELZIJSBELEID	5
2.2. WETTELIJKE TAKEN DIERENWELZIJN	6
2.3. GEMEENTELIJKE INSTRUMENTEN DIERENWELZIJSBELEID	7
2.4. DIERENWELZIJSBELEID AMSTELVEEN	8
<u>3. DIERENWELZIJSBELEID AMSTELVEEN EN GEHOUDEN DIEREN</u>	10
3.1. OPVANG GEHOUDEN DIEREN	10
3.2. KINDERBOERDERIJEN, STADSBOERDERIJEN, BEDRIJVEN MET LANDBOUWHUISDIEREN	12
3.3. HONINGBIJEN	13
3.4. HONDEN IN DE OPENBARE RUIMTE	14
<u>4. DIERENWELZIJSBELEID AMSTELVEEN EN VRIJLEVENDE DIEREN</u>	16
4.1. OPVANG VRIJLEVENDE DIEREN DOOR DE TOEVLUCHT	16
4.2. BESCHERMING VRIJLEVENDE DIEREN	17
4.3. NATUUR- EN MILIEUEDUCATIE	21
4.4. BEHEERSING OVERLAST EN SCHADE DOOR DIEREN	21
<u>BIJLAGE 1. LANDELIJKE WETGEVING DIERENWELZIJN</u>	24
<u>BIJLAGE 2. MAATSCHAPPELIJK PARTNERS GEMEENTE AMSTELVEEN</u>	27

Voorwoord dierenwelzijn in Amstelveen

Dieren spelen een grote rol in ons dagelijks leven. Gezelschapsdieren vormen voor veel mensen een belangrijk onderdeel van het gezin. Amstelveense gezinnen hebben volgens de Dierenbescherming meer huisdieren dan gemiddeld. Door Corona-eenzaamheid nemen ook steeds meer mensen een huisdier. Daarnaast houden mensen landbouwhuisdieren voor de productie van melk, vlees, eieren, wol of honing. En in het wild levende dieren zijn ook overal om ons heen: in onze tuin, bij het winkelcentrum, in het park, het bos of de polder.

Dierenwelzijn en mensenwelzijn gaan vaak hand in hand. Uit onderzoek blijkt de interactie van mensen met dieren een kalmerende werking heeft, denk aan verlaging van hartslag en bloeddruk. Het stimuleert met name bij kinderen het inlevingsvermogen in anderen en het bevordert openheid van mensen ten aanzien van hun leefomgeving. Het houden van dieren zorgt voor een aangenaam tijdverdrijf. Mensen houden van dieren.

Over het fysieke en gevoelsmatige welzijn van de dieren zelf bestaan verschillende ideeën. De behandeling van dieren roept vaak emotie op. Op Europees en landelijk niveau bestaat wetgeving waarin dierenwelzijn geborgd wordt, zoals de wet Dieren en de wet Natuurbescherming. Ook besluiten en handelingen van de gemeente zijn van invloed op het welzijn van dieren in de gemeente.

We hebben in kaart gebracht wat er op dit moment gedaan wordt op het gebied van dierenwelzijn in Amstelveen. Deze inventarisatie moet gespreksstof opleveren over onze ambitie op het gebied van dierenwelzijn die mogelijk verder gaat dan onze wettelijke taken. In deze inventarisatie staat een aantal concrete aanbevelingen. Samen met onze gemeenteraad, maatschappelijke partners, betrokken inwoners en ambtenaren uit diverse disciplines willen we die gemeentelijke ambitie verder uitwerken tot een integraal ambitiedocument met uitvoeringsplan. Welke ambities? Bijvoorbeeld de ambitie om 'natuurinclusief bouwen' binnen de gemeente steviger vorm te gaan geven. Bij natuurinclusief bouwen gaat het over de integratie van natuur in bouw en de directe omgeving en het stimuleren van biodiversiteit. Door bijvoorbeeld het plaatsen van inbouwstenen of nestkasten voor vogels, vleermuizen, insecten en diverse zoogdieren, maar ook door het laten groeien van vegetatie op daken of gevels. Als opdrachtgever van gebouwen, bruggen, fietspaden kan de gemeente dit zelf doen, maar hoe mooi zou het zijn als woningcorporaties, particuliere opdrachtgevers of beleggers dit ook als standaard omarmen? Een ambitie kan ook zijn om de ketensamenwerking tussen de diverse organisaties te professionaliseren, waarbij het dier centraal staat. De huidige (indirecte) financiering van de Dierenambulance via het Dierentehuis is daar wellicht het meest concrete voorbeeld van een relatie die aan herijking toe is. Het aangaan van een (directe) subsidierelatie met partijen komt de besturing en transparantie van (financiële) verantwoording ten goede.

Ik kijk ernaar uit om samen met de gemeenteraad, onze inwoners en onze maatschappelijke partners ervoor te zorgen dat Amstelveen door nieuwe ambities en 'out-of-the-box' denken een **diervriendelijke stad** is en blijft.

Wethouder Floor Gordon
Dierenwelzijn

1. Inleiding en leeswijzer

In het College Uitvoeringsprogramma 2018-2022 van Amstelveen staat dat het college van B&W in de huidige collegeperiode wil onderzoeken of het beleid voor dierenwelzijn voldoende is of dat intensivering voor Amstelveen wenselijk is. In het verlengde hiervan heeft een inventarisatie plaatsgevonden van wat Amstelveen doet op het terrein van dierenwelzijn. Het gaat daarbij niet alleen om dierenwelzijn in de breedte, maar ook om de samenhang met andere beleidsterreinen. Op basis van de inventarisatie is voorliggende informatieve en integrale beleidsnotitie geschreven, die gebruikt kan worden bij de besluitvorming van het college van B&W of Amstelveen zal overgaan tot een verdere uitwerking van het gemeentelijke dierenwelzijnsbeleid. Deze uitwerking zou – naar voorbeeld van andere gemeenten - kunnen bestaan uit het opstellen van een beleidsplan - in samenwerking met maatschappelijke partners - waarin de rechten, plichten en ambities van de gemeente op het gebied van dierenwelzijn staan. Om het beleid tot stand te brengen kan vervolgens een uitvoeringsagenda dierenwelzijn opgesteld worden met concrete maatregelen om dierenwelzijn te bevorderen en een planning met bijbehorend budget. In voorliggende notitie is hiervoor een aantal aanknopingspunten opgenomen (zie de omkaderde aanbevelingen in hoofdstuk 3 en 4).

Voorliggende notitie bestaat uit een inleiding over de rol en de taken van gemeenten op het gebied van dierenwelzijn. Daarna volgt een beschrijving van het dierenwelzijnsbeleid van Amstelveen voor gehouden dieren én vrijlevende dieren (zie 2.4. en hoofdstuk 3 en 4). Het gaat hierbij om het gemeentelijke beleid met betrekking tot dieren in den brede. Daarom komen, naast het voldoen aan de behoeftes van dieren en de zorg voor hun fysieke en mentale gezondheid, komen ook maatregelen met betrekking tot schade en overlast door dieren aan de orde.

Dierenwelzijnsbeleid gaat in principe over individuele, gehouden én vrijlevende dieren. Gemeentelijke maatregelen op het gebied van natuurbescherming, biodiversiteit en groenbeheer hebben een raakvlak met dierenwelzijnsbeleid en zijn daarom - evenals natuur- en milieueducatie en gemeentelijke voorlichting over dieren - meegenomen in deze inventarisatie.

In de bijlagen bij deze notitie staat een overzicht van de landelijke wetgeving over dierenwelzijn en een lijst met maatschappelijke partners, die samenwerken met de gemeente Amstelveen op het gebied van dierenwelzijn en het beleid rond dieren in den brede.

2. Gemeenten en dierenwelzijn

2.1. Dierenwelzijnsbeleid

Gemeenten zijn medeverantwoordelijk voor dieren binnen de gemeentegrenzen. Veel van de uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid ligt **niet** bij de gemeente maar bij derden: andere overheden (rijksoverheid, provincies, waterschappen), uitvoerende organisaties zoals de omgevingsdienst, maatschappelijke partners als dierenasiels en het bedrijfsleven. De gemeente heeft vaak maar beperkte invloed op de uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid door derden.

Voor dierenwelzijn bestaan diverse definities¹ en er zijn er verschillende opvattingen over wat dierenwelzijn wel of niet is. Aan drie aspecten wordt vooral veel belang gehecht in discussies over dierenwelzijn:

- gezondheid (lichamelijke of fysieke gesteldheid);
- gevoel en emotie;
- natuurlijk gedrag.

Dierenwelzijn omvat dus zowel het fysieke welzijn (*diergezondheid*) als het geestelijk welzijn (*hoe voelen dieren zich, niet vanuit mensen geredeneerd, maar vanuit het individuele dier*) van dieren. De overeenkomst tussen veel definities van dierenwelzijn is dat het individuele dier en de kwaliteit van zijn leven centraal staan.

Dierenwelzijnsbeleid gaat zowel over door de mens gehouden dieren als over vrijlevende dieren (in de stad en in de natuur). Gehouden dieren zijn zowel gezelschapsdieren (o.a. honden, katten, cavia's, konijnen, reptielen en vogels) als landbouwhuisdieren (o.a. koeien, varkens, ezels, paarden en honingbijen). De eigenaar is verantwoordelijk voor het optimale welzijn van zijn gehouden dier(en).

Vrijlevende dieren kennen geen grenzen. Ze zoeken de meest ideale leefomstandigheden waar dekking, voedsel en vocht beschikbaar zijn en waar ze zich kunnen voortplanten. In de stad vinden ze die ideale omstandigheden in gebouwen, tuinen, parken en natuurgebieden. Ze leven daar ongeacht wat de mens daarvan vindt. Dat wekt meestal enthousiasme en verwondering op, maar kan overslaan naar ergernis als dieren zorgen voor hinder en overlast. De aanwezigheid van dieren kan botsen met de belangen en activiteiten van de mens. Dan is het zaak om een balans te vinden tussen het menselijk belang, die van biodiversiteit in de stad en het welzijn van dieren. Vaak overlappen die belangen. Biodiversiteit is immers ook een indicator voor het welzijn van de mens. Deze staat borg voor een gezonde leefomgeving en heeft een positieve belevingswaarde.

Iedere burger heeft op grond van de Wet dieren en de Wet natuurbescherming een zorgplicht voor dieren. In beide gevallen houdt dit in dat handelingen die mogelijk schade kunnen toebrengen aan het dier achterwege moeten worden gelaten of, voor zover mogelijk, moeten worden voorkomen dan wel beperkt. In de Wet dieren is daarnaast vastgelegd dat iedereen verplicht is een dier in nood te helpen en dat het verboden is een

¹ Zie: www.dierenwelzijnsweb.nl

dier de nodige zorg te onthouden. Deze zorgplicht is niet bij iedere burger bekend en voorlichting hierover kan bijdragen aan het beter uitvoeren van deze verplichtingen. In het geval van de Wet natuurbescherming houdt de zorgplicht in dat in het wild levende dieren in principe met rust dienen te worden gelaten. Burgers moeten gewonde of zieke dieren in nood echter wel helpen. Dit kan bijvoorbeeld door het dier naar een dierenasiel te brengen of een dierenambulance te bellen.

De zorgplicht voor en de bescherming van vrijlevende dieren is van een andere orde dan die van gehouden dieren. Bij vrijlevende dieren gaat het over conserveren (en waar nodig verbeteren) van een geschikte leefomgeving om op die manier soorten voor de stad te behouden. Bij deze dieren is vooral de Wet natuurbescherming leidend. Deze heeft drie subdoelen. Naast de bescherming van de biodiversiteit in Nederland gaat het om decentralisatie van natuurbescherming en om de vereenvoudiging van regels. De provincies zijn volgens deze wet voor een groot deel verantwoordelijk voor natuurbeleid. De algemene wettelijke zorgplicht bij hulpbehoevende dieren (Wet dieren en Wet natuurbescherming) is eveneens voor vrijlevende dieren van kracht. De zorgplicht is ook van betrekking op gemeenten.

2.2. Wettelijke taken dierenwelzijn

Op het gebied van dierenwelzijn hebben gemeenten de volgende wettelijke taken:

- Burgerlijk wetboek: opvang en vervoer gevonden dieren: Gemeenten zijn volgens het Burgerlijk wetboek verplicht om gevonden (gehouden) dieren (die vermoedelijk een eigenaar hebben gehad), minimaal twee weken te bewaren en te verzorgen. In deze twee weken krijgt de eigenaar de kans het dier terug te halen. Als de eigenaar zich niet meldt binnen die twee weken, dan is de gemeente bevoegd het dier aan een ander te verkopen of te geven. In de praktijk wordt samengewerkt met dierenasielen en opvangcentra. De gemeente is verplicht, volgens het Burgerlijk wetboek, een redelijke vergoeding te betalen voor adequate huisvesting en verzorging van de dieren. Het is voor een gemeente financieel gezien van belang dat de gevonden dieren zo snel mogelijk teruggaan naar de (nieuwe) eigenaar. Dit gaat sneller als het dier is voorzien van een identificatie (chip, tatoeage of halsband) en is geregistreerd. De opvangplicht van de gemeente is niet beperkt tot honden en katten, het gaat om alle gehouden dieren (dus ook cavia's, hangbuikzwijntjes, konijnen, vogels, reptielen e.d.);
- Algemene wet bestuursrecht: opvang en vervoer dieren bij b.v. huisontruimingen: Gemeenten kunnen bestuursdwang toepassen voor het meevoeren en opslaan van daarvoor vatbare zaken. Dit vindt onder andere plaats bij huisontruimingen, arrestaties en gedwongen opname van de eigenaar. Hierbij ontstaat ook een zorgplicht voor dieren die betrokken zijn bij huisontruimingen. De gemeente heeft hierbij een bewaartermijn van maximaal 13 weken en is daarmee ook verantwoordelijk voor het vervoer naar een geschikte opvangplaats;
- Wet veiligheidsrisico's : ondersteuning brandweer en politie bij calamiteiten: Het college van B&W is belast met het organiseren van brandweerbijstand, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De burgemeester heeft het opperbevel over de brandweer. De brandweer dient bij haar taken te zorgen voor de veiligheid van mens én dier. De landelijke Dierenbescherming en andere

dierenbeschermingsorganisaties kunnen zowel ter plekke als telefonisch ondersteuning bieden aan overheidsdiensten zoals politie en brandweer;

- Wet dieren en Wet natuurbescherming: opvang en vervoer in het wild levende dieren: Er geldt een algemene zorgplicht voor iedereen – en dus ook voor gemeenten - voor in het wild levende, inheemse diersoorten. Opvangen van dergelijke dieren mag alleen als de betreffende instantie een ontheffing heeft verkregen op grond van de Wet natuurbescherming en kan daarom niet door particulieren worden uitgevoerd. Deze opvang is er te allen tijde op gericht om de dieren zo spoedig mogelijk weer uit te zetten in de vrije natuur;
- Wet maatschappelijke ondersteuning: preventie dierenleed en zwerfdieren: Door de Wet maatschappelijke ondersteuning is er meer en eerder contact tussen gemeentelijke hulpverleners en burgers met een ondersteuningsvraag. Een aantal gemeenten zet dit contact onder meer in bij de preventie van dierenleed en voorkomen van zwerfdieren.

2.3. Gemeentelijke instrumenten dierenwelzijnsbeleid

Zoals hiervoor is beschreven, hebben gemeenten een aantal wettelijke taken (medebewind) op het gebied van dierenwelzijn. Naast de uitvoering van wettelijke taken hebben gemeenten de bevoegdheid eigen beleid op te stellen (zolang dit het rijksbeleid niet doorkruist of zaken betreft die in de privésfeer van de burger liggen). Dit betekent dat gemeenten een eigen dierenwelzijnsbeleid kunnen opstellen. Gemeenten gaan op verschillende manieren om met dierenwelzijnsbeleid. Grote steden als Amsterdam hebben vaak een uitvoerig dierenwelzijnsbeleid opgesteld met een bijbehorend budget om het beleid uit te kunnen voeren. Kleinere of middelgrote gemeenten beperken zich dikwijls tot de uitvoering van de gemeentelijke wettelijke taken op het terrein van dierenwelzijn. Soms is dit aangevuld met maatregelen variërend van het toelaten van schuilstallen voor vee in bestemmingsplannen, tot bevordering van natuur-inclusief bouwen bij stedelijke ontwikkelingen en serveren van uitsluitend vegetarische producten in gemeentekantines² en op feesten en recepties.

De wijze waarop wordt omgegaan met gemeentelijke besluiten en handelingen die van invloed zijn op het welzijn van dieren, varieert van gemeente tot gemeente. Dit geldt zowel voor dieren met een eigenaar als voor dieren die in het wild voorkomen. Een concreet voorbeeld is de manier waarop de gemeente rekening houdt met de aanwezigheid van broedende vogels wanneer bomen en struiken gesnoeid worden in de openbare ruimte, bij evenementen zoals afsteken van vuurwerk en de afstemming tussen gemeente en omgevingsdienst bij controle en handhaving in het kader van de Wet natuurbescherming bij bouw, verbouw en sloop.

Gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid is een breed beleidsveld en heeft raakvlakken met diverse andere beleidsterreinen zoals evenementenbeleid, veiligheidsbeleid, natuurbeleid, landschapsbeleid, grondbeleid (zoals verpachten van grond en viswater), beleid rond zorg, omgevingsbeleid en ruimtelijke ordeningsbeleid.

² De visproducten in het bedrijfsrestaurant van Amstelveen hebben het Marine Stewardship Council-keurmerk (MSC). Dit keurmerk staat op visproducten die afkomstig zijn van duurzame visserij. Bij duurzame visserij worden visstanden duurzaam beheerd en wordt zo min mogelijk schade toegebracht aan het leven in de zee.

Gemeenten beschikken over verschillende instrumenten om de gemeentelijke ambities op het gebied van dierenwelzijn waar te maken zoals:

- op grond van haar verordenende bevoegdheid (art. 149 Gemeentewet) kan de gemeenteraad regels stellen (Algemene Plaatselijke Verordening) m.b.t. het welzijn en de bescherming van dieren, mits hiermee niet in strijd wordt gehandeld met wet- en regelgeving van een hogere overheid;
- gemeenten mogen vuurwerk-vrije zones aanwijzen. Vuurwerk-vrije zones gelden alleen voor consumentenvuurwerk en niet voor professionele vuurwerkshows. Bij consumentenvuurwerk is de gemeente bevoegd gezag. Gemeenten mogen zelf bepalen waar wel of geen vuurwerk afgestoken mag worden;
- een ander instrument om het gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid vorm te geven, is via het gemeentelijke evenementenbeleid met betrekking tot evenementen met dieren. Onder evenementen met dieren verstaan we het gebruik van dieren ter vermaak zoals bij kunst, reclame, promotieactiviteiten, circussen, volksvermaak en tentoonstellingen. Het gaat hierbij om commerciële en niet commerciële activiteiten zoals circussen met niet-wilde dieren³, levende kerststallen en bijvoorbeeld braderieën waar dieren worden verkocht. Evenementen met dieren kunnen niet zomaar worden gehouden. De Wet dieren stelt beperkingen aan de mogelijkheden om dieren te gebruiken bij evenementen en wedstrijden. Zo is het verboden om dieren als prijs, beloning of gift uit te reiken, dierengevechten te organiseren of bij een dier onnodig pijn of letsel te veroorzaken of zijn gezondheid of welzijn aan te tasten.

2.4. Dierenwelzijnsbeleid Amstelveen

Het dierenwelzijnsbeleid van Amstelveen is niet gebundeld en/of vastgelegd in een gemeentelijke beleidsnota. De gemeente volgt de landelijke wetgeving en voert op basis hiervan de gemeentelijke taken uit. Naast uitvoering van wettelijke taken heeft Amstelveen een aantal gemeentelijke maatregelen genomen om dierenwelzijn in den brede te bevorderen. Zij werkt hierbij samen met de partners op het gebied van dierenwelzijn binnen en buiten gemeente (zie hoofdstuk 3 en 4 en bijlage 2) en andere overheden als provincies en waterschappen. Een voorbeeld hiervan is ondersteuning van de opvang van wilde dieren. Hoewel gemeenten niet wettelijk verplicht zijn om wilde dieren in nood op te vangen – dit geldt alleen voor zwerfdieren met een eigenaar – ondersteunt de gemeente Amstelveen de opvang van wilde dieren en zal dit in de toekomst ook blijven doen⁴.

³ Sinds 15 september 2015 is er een verbod op het vertonen en het vervoeren van wilde zoogdieren ten behoeve van een circus of een ander optreden. Dit is geen totaalverbod op het gebruik van dieren voor circussen of gelijksoortige optredens. Huisdieren, paarden, kamelen en diverse andere soorten worden wel toegestaan.

⁴ Op 5 februari 2014 is door de gemeenteraad een motie aangenomen waarbij de financiële ondersteuning van De Toevlucht met € 10.000 per jaar structureel in de gemeentebegroting is opgenomen.

De gemeente besteedde in 2019 bijna € 100.000 aan dierenwelzijn. De gemeente betaalde circa € 65.000 aan Dierenbescherming Nederland om de wettelijke taak van de gemeente - om zwervende huisdieren veertien dagen op te vangen - over te nemen. Daarnaast was circa € 18.000 bedoeld voor het transport van dieren door de dierenambulance en € 10.000 voor een vaste subsidie voor het centrum voor dierenopvang De Toevlucht in Amsterdam. Het resterende bedrag van circa € 7000 was bedoeld voor onverwachte kosten zoals de opvang van knaagdieren en reptielen.

Natuurbescherming en groenbeheer hebben – zoals eerder aangegeven - een raakvlak met het dierenwelzijnsbeleid voor vrijlevende dieren en zijn - evenals het dierenwelzijnsbeleid in Amstelveen - niet gebundeld en/of vastgelegd in een recente gemeentelijke beleidsnota zoals een ecologische visie. De gemeente volgt de landelijke wetgeving en voert op basis hiervan de gemeentelijke taken uit.

Een beleidsterrein dat raakvlakken heeft met dierenwelzijn is natuur- en milieueducatie. Dit is een belangrijk onderwerp voor Amstelveen als groenste gemeente van de randstad.

Naast natuur- en milieueducatie besteedt Amstelveen aandacht aan voorlichting over dieren en natuur. Ter preventie van dierenleed en zwerfdieren heeft Amstelveen op de gemeentelijke website informatie gezet over chippen en registreren van huisdieren. Daarnaast licht Amstelveen haar burgers voor over dieren, groen en natuur via de gemeentelijke website en de digitale en papieren gemeentegids. Op de gemeentelijke website is een aparte pagina ingericht met informatie over wat te doen bij dierenmishandeling, dierenverwaarlozing, onvoldoende huisvesting of dieren in acute nood. In de volgende hoofdstukken volgt een uitgebreide inventarisatie van het Amstelveense dierenwelzijnsbeleid met betrekking tot gehouden dieren en vrijlevende dieren.

3. Dierenwelzijnsbeleid Amstelveen en gehouden dieren

De wettelijke taken met betrekking tot gehouden dieren, gezelschapsdieren volgens het Burgerlijk wetboek, de Algemene wet bestuursrecht, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Wet veiligheidsregio's worden in Amstelveen met name uitgevoerd door Dierentehuis Amstelveen en Dierenambulance De Ronde Venen – Amstelland. Het gaat hierbij om de wettelijke taken wat betreft opvang en vervoer van zwervend aangetroffen huisdieren en de opvang en het vervoer van dieren die bij een huisuitzetting⁵ tijdelijk in een asiel moeten verblijven. Ook bij crisissituaties waarbij opvang en vervoer van dieren nodig is spelen deze organisaties een rol.

Voorliggend hoofdstuk geeft een overzicht van de opvang en het vervoer van gehouden dieren. Daarnaast komen in dit hoofdstuk dierenwelzijn en landbouwhuisdieren aan de orde en de maatschappelijke partners die hierbij zijn betrokken zoals Speelboerderij Elsenhove, Geitenboerderij De Ridammerhoeve en de Imkervereniging Amstelland. Het laatste onderdeel van dit hoofdstuk betreft het Amstelveense hondenbeleid.

3.1. Opvang gehouden dieren

Dierentehuis Amstelveen: opvang honden en katten

Dierentehuis Amstelveen (onderdeel van de Dierenbescherming) verzorgt voor de gemeente Amstelveen de opvang van thuisloze honden en katten⁶. Het asiel zoekt voor deze dieren zoveel mogelijk een nieuwe eigenaar. Het werkgebied van het tehuis omvat naast de gemeente Amstelveen tevens de gemeenten Ouder-Amstel, Uithoorn, Ronde Venen, Aalsmeer en Abcoude. De organisatie bestaat uit de volgende onderdelen: dierenasiel, dierenpension en dagopvang. Bij verwilderde zwurfkatten past het asiel de TNR-methode (Trap=vangen, Neuter=castreren en Return=terugzetten) toe. Hierdoor kunnen deze katten niet meer voor nageslacht zorgen, maar kunnen ze wel terugkeren naar hun oude omgeving. Hiermee levert het dierentehuis een bijdrage aan het terugdringen van de zwurfkattenpopulatie.

De opvang van honden en katten beperkt zich niet tot zwerfdieren. Het asiel biedt ook opvang voor dieren, waarvan door omstandigheden de baas niet langer kan of wil zorgen. Voor het vervoer van dieren werkt Dierentehuis Amstelveen samen met de dierenambulance De Ronde Venen – Amstelland.

⁵ Bij huisontruiming is de deurwaarder betrokken. In het daarbij gehanteerde protocol staat dat de deurwaarder samenwerkt met de dierenambulance mochten er dieren zijn betrokken bij de ontruiming.

⁶ Sinds 1 mei 2020 is het Dierentehuis Amstelveen tijdelijk gesloten. Door het wegvallen van essentiële stafleden is een personeelstekort ontstaan, wat in deze coronacrisis onmogelijk op korte termijn is aan te trekken en goed in te werken. De Dierenbescherming vond het onverantwoord om de bedrijfsvoering voort te zetten en heeft besloten om de locatie Amstelveen (tijdelijk) te sluiten. Dieren zijn vanaf 1 mei opgevangen in het Dierenopvangcentrum Haarlemmermeer te Hoofddorp

Tabel 1. Opgevangen dieren voor Amstelveen door de Dierenbescherming		
<i>Jaar</i>	<i>2018</i>	<i>2019 (t/m 18 september)</i>
Zwerfdieren	42	13
Afstandsdieren	8	2
Overige dieren	10	32
<i>Totaal</i>	<i>60</i>	<i>47</i>

De gemeente heeft een overeenkomst van in bewaarneming gesloten met Dierentehuis Amstelveen voor de uitvoering van taken betreffende de zorgplicht voor hulpbehoevende en gevonden dieren volgens de (vervallen) Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (en het Burgerlijk wetboek en de uitvoering van taken volgens de Algemene wet bestuursrecht betreffende huisuitzettingen). Het Dierentehuis ontvang hiervoor een jaarlijkse vergoeding (met een jaarlijkse indexering). De gemeentelijke vergoeding in 2019 was bijna € 65.000,-.

Knaagdierencentrum: opvang knaagdieren en konijnen

Knaagdieren en konijnen worden opgevangen bij het Knaagdierencentrum (onderdeel van de Dierenbescherming). De gemeente Amstelveen geeft geen vergoeding voor de opvang van deze dieren. Het Knaagdierencentrum in IJmuiden vangt jaarlijks zo'n 600 knaagdieren en konijnen op. In het centrum werken 3 betaalde krachten (parttime) en 30 vrijwilligers. Het centrum vangt knaagdieren en konijnen op die om verschillende redenen niet meer bij hun eigenaar kunnen blijven of die gevonden worden. Deze dieren herplaatsen zij en daarnaast geven zij voorlichting over het verzorgen van knaagdieren.

Tabel 2. Opgevangen knaagdieren en konijnen voor Amstelveen			
<i>jaar</i>	<i>Aantal opgevangen zwerf knaagdieren</i>	<i>Aantal opgevangen zwerf konijnen</i>	<i>Totaal aantal opgevangen dieren</i>
2017	0	5	5
2018	0	6	8
2019	0	1	1

Reptielenopvang Zwanenburg

Reptielen, amfibieën en spinachtigen worden opgevangen bij Reptielenopvang Zwanenburg. De gemeente Amstelveen geeft geen vergoeding voor de opvang van deze dieren, maar betaalt wel - per dier - voor het vangen en het vervoer van de dieren naar de deze opvang⁷. De Dierenbescherming werkt samen met de Reptielenopvang die zich ook richt op bemiddeling naar gespecialiseerde opvangcentra van dieren die niet onder de doelgroep van de Reptielenopvang vallen, herplaatsen van dieren, educatie en geven van informatie over amfibieën, reptielen en spinachtigen.

Dierenambulance De Ronde Venen – Amstelland

De dierenambulance werkt voor een aantal gemeenten, geeft eerste hulp en vervoert gewonde (verkeersslachtoffers) en zieke dieren naar dierenarts, dierenziekenhuis of opvangcentra. Verder vervoert de dierenambulance overleden dieren naar een huisdierencrematorium, begraafplaats of destructiebedrijf. Daarnaast haalt de

⁷ In 2015 is er bijvoorbeeld aan Stichting Dierenhulpdienst Nederland een vergoeding verstrekt voor twee slangen en een kameleon.

dierenambulance in een aantal gemeenten dode huisdieren op die langs de weg liggen en maakt daar een registratie van. De dode dieren worden genummerd en veertien dagen in de koeling bewaard. Als zich geen eigenaar meldt dan worden de dode dieren na deze veertien dagen naar het destructiebedrijf afgevoerd.

De dierenambulance beschikt over het keurmerk Diervervoer, dat zichtbaar maakt dat de dierenambulances professioneel en met het juiste materieel werken om gezelschapsdieren en in het wild levende dieren (in nood) te vervoeren. Verder geeft de ambulance voorlichting aan de jeugd o.a. door bezoeken aan scholen en het verstrekken van spreekbeurtpakketten.

Tabel 3. Aantal ritten dierenambulance voor Amstelveen in 2019	
<i>Kwartaal</i>	<i>Aantal ritten</i>
1	75
2	232
3	215
4	17
<i>Totaal</i>	539

3.2. Kinderboerderijen, stadsboerderijen, bedrijven met landbouwhuisdieren

Speelboerderij Elsenhove

Speelboerderij Elsenhove (geopend in 1976) is eigendom van de gemeente Amstelveen en ligt in het recreatiegebied Elsenhove, aan de rand van Amstelveen. Op de boerderij kunnen jong en oud kennis maken met zeldzame Nederlandse landbouwhuisdieren. De oude boerderij en het land erachter zijn eigendom van de gemeente Amstelveen.

De boerderij heeft sinds januari 2013 het Keurmerk Kinderboerderijen. Met dit keurmerk voldoet Elsenhove aan alle wettelijke eisen. Ook heeft de boerderij het jaarlijks vernieuwde keurmerk 'Zoönose verantwoord bedrijf'. De dieren worden jaarlijks geënt tegen q-koorts en daarnaast doet Elsenhove mee met de jaarlijkse Chlamydia- en leverbot-check.

In 2012 is door de gemeente het convenant 'Alle Kinderboerderijen Duurzaam' ondertekend. Hiermee wil de gemeente onderstrepen dat Elsenhove duurzaam wil werken en dit actief wil uitdragen aan de bezoekers. De boerderij heeft de status van erkend opleidingsbedrijf.

Speelboerderij Elsenhove heeft een grote collectie zeldzame Nederlandse landbouwhuisdieren, met de nadruk op Noord-Holland. De rassen vertegenwoordigen de zogenaamde agro-biodiversiteit. Omdat deze rassen van belang zijn voor de cultuurhistorie van Nederland en ook mogelijk in de toekomst weer een economische waarde hebben, worden ze beschermd onder internationale verdragen. Sinds 9 juni 2013 is de speelboerderij Erkend Educatief Centrum van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen.

Naast zeldzame Nederlandse rassen houdt Elsenhove ook andere boerderijdieren zoals ezels en kalkoenen en gezelschapsdieren als tamme ratten, cavia's en tropische vogels.

De speelboerderij speelt een belangrijke rol bij natuur- en milieueducatie (zie 4.3.) en voorlichting over de zorg voor huisdieren. En verstrekt in het kader daarvan aan bezoekers jaarlijks circa 350 gratis folders⁸ met informatie over de verzorging van cavia's, konijnen, tamme ratten, kippen en parkieten.

Speelboerderij Elsenhove wil aan bezoekers laten zien wat er mogelijk is op het gebied van duurzaamheid, daarom zijn er groene dakpannen geplaatst op één van de gebouwen. Het voordeel van groene dakpannen is dat ze regenwater vasthouden en dat als de plantjes op de dakpannen bloeien bij hier nectar kunnen komen ophalen.

Geitenboerderij Ridammerhoeve

De Geitenboerderij Ridammerhoeve ligt midden in het Amsterdamse Bos. De Ridammerhoeve is een echte boerderij (geen kinderboerderij) en moet voldoen aan de eisen die de rijksoverheid stelt aan boerderijen met landbouwhuisdieren (zie ook bij "Bedrijven met koeien en paarden"). Naast geiten lopen er ook kippen, varkens, koeien en paarden rond. Door verschillende activiteiten op het gebied van educatie en zorg te organiseren, betreft de boerderij de stadsbewoners uit de regio bij het boerenwerk. Naast de geitenboerderij is er ook een moestuin met biologische groenten en kruiden, een boerderijwinkel, een horecagelegenheid, een speeltuin voor kinderen en er worden workshops kaasmaken gegeven.

Bedrijven met landbouwhuisdieren

In Amstelveen zijn enkele (circa 5) agrarische bedrijven gevestigd met koeien en/of varkens. Daarnaast kent de gemeente 4 tot 5 bedrijven met paarden. Het gaat hier veelal om maneges. Ook Aan het houden van dieren worden eisen gesteld op basis van het Besluit en de Regeling houders van dieren en de Wet dieren. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) is verantwoordelijk voor de controle of bedrijven zich houden aan wet- en regelgeving met betrekking tot dieren⁹. De NVWA kan zowel strafrechtelijk als bestuursrechtelijk optreden bij de constatering van dierenwelzijnsovertredingen. Bij dierenmishandeling en dergelijke kan de Dierenbescherming optreden. De inspecteurs van de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming van de landelijke Dierenbescherming behandelen urgente meldingen van dierenverwaarlozing of -mishandeling.

3.3. Honingbijen

Honingbijen zijn insecten die gehouden worden door imkers om honing te winnen. Amstelveen heeft als bij-vriendelijke gemeente (zie ook hoofdstuk 4) in samenwerking met Imkervereniging Amstelland (Nederlandse Bijenvereniging) meerdere nestelplekken en bijenhôtels geplaatst onder meer op het terrein van Speelboerderij Elsenhove en op het dak van het Amstelveense raadhuis.

⁸ Folders van het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren.

⁹ Dit geldt ook voor Speelboerderij Elsenhove en Geitenboerderij Ridammerhoeve.

Bijenpark Amstelland (locatie: Langs de Akker 1 te Amstelveen, sinds 2005) pacht grond van de gemeente (ca. 1700 m² grond). Een deel van het park is beplant met insectenvriendelijke planten die van belang zijn voor de honingbijen, maar ook voor de solitaire bijen, hommels en vlinders.

De honingbij wordt wereldwijd bedreigd door de varroamijt, een mijt die ziekten overbrengt en bijen verzwakt. Bijenpark Amstelland is recent als eerste in Nederland een proef gestart om te onderzoeken of de imkers de lokale bijenvolken resistent kunnen maken tegen deze mijt. Dit doen zij door VHS-bijen (Varroa Sensitive Hygiene) te kweken, een soort 'superbijen' die de mijt binnen een bijenkolonie opruimen.

3.4. Honden in de openbare ruimte

Mensen en honden hebben een speciale en unieke relatie. Mensen en honden leven al 15.000 jaar samen en geen dier op de wereld staat zo dicht bij de mens als de hond. De goede relatie met de hond werkt vaak bevorderlijk voor het welzijn van de eigenaar. In Amstelveen zijn veel hondenbezitters. In het kader van “ontdek Amstelveen groene stad” is een hondenkaart ontwikkeld die hondenbezitters gratis kunnen afhalen in het Raadhuis of kunnen downloaden via een link op de gemeentelijke website. De hondenkaart vermeldt de belangrijkste regels voor hond en baas in Amstelveen. Op de kaart staat verder een plattegrond met de gebieden waar honden mogen loslopen, waar ze aangelijnd moeten zijn en waar honden niet welkom zijn. Zo kunnen hondeneigenaren er met plezier met hun hond(en) op uit. Overlast kan gemeld worden bij de gemeente.

In de Algemene Plaatselijke Verordening van Amstelveen (artikel 2.59) staat over gevaarlijke honden dat als de burgemeester een hond in verband met zijn gedrag gevaarlijk of hinderlijk acht, hij de eigenaar of houder van de hond een aanlijngedod en/of muilkorfgebod kan opleggen. Verder dienen de betreffende honden voorzien te zijn van een microchip. De handhaving van deze geboden is – via een mandaatbesluit - gemandateerd aan de politie. De politie verstrekt daarbij aan de gemeente overzichten van de geconstateerde bijtincidenten. Over het aantal en de aard van de bijtincidenten wordt niet gerapporteerd aan de gemeenteraad. In 2019 waren er bijna 20 bijtincidenten in Amstelveen (exclusief Amsterdamse Bos), waarbij met name andere honden werden (dood-) gebeten, enkele schapen werden gedood door honden en soms mensen (onder meer kinderen) een meer of minder ernstige beet opliepen.

Aanbeveling 1

De samenwerking tussen de gemeente en de politie rond bijtincidenten in Amstelveen (inclusief de samenwerking met het Amsterdamse Bos waar de boswachters handhaven) zou verder geoptimaliseerd kunnen worden door bijvoorbeeld werkafspraken te maken en deze vast te leggen in een convenant, en meldingen over bijtincidenten door te zenden naar de postbus handhaving buitenruimte. Regelmatige afstemming (elk kwartaal) over wat er met de meldingen is gedaan en jaarlijks rapporteren aan de gemeenteraad geeft een beter zicht op de aanpak van bijtincidenten. (Het aanbevelen van) hondentrainingen kunnen hier mogelijk een positieve bijdrage aan leveren.

Als een hond wild ruikt, wordt het jachtinstinct geprikkeld. De hond wil het dier dan opsporen en vangen, vaak alleen uit nieuwsgierigheid. Loslopende honden, die niet onder

appél staan, kunnen dus een rol spelen bij verstoring van de natuur. Vooral vogels die hun nest op de grond hebben, maar ook reeën, konijnen en hazen worden gemakkelijk door loslopende honden verstoord. Hondenbezitters zijn zich niet altijd bewust van de risico's van loslopende honden voor de natuur.

In de gemeente Amstelveen zijn diverse losloopgebieden, aangegeven met paaltjes. In natuurgebieden geldt vaak een aanlijnplicht, zoals in de Middenwaard, Middelpolder (met uitzondering van de twee losloopvelden). Of er is een hondenverbod, zoals in het Amsterdamse Bos op het Vogeleiland, in het Schinkelbos, de camping, de speeleilanden en de (westelijke) Oeverlanden van de Amstelveense Poel.

In het Amsterdamse Bos is er een seizoensgebonden hondenverbod in het Kersenbloesempark, de grote speelweide en bij de kinderbadjes. Recentelijk heeft het concept Bosplan 2020-2030 ter inzage gelegen: eigenaar van het Amsterdamse Bos, de gemeente Amsterdam, wil samen met de gemeente Amstelveen, opnieuw de hondenzonering bekijken. In het Groengebied Amstelland geldt tijdens het broedseizoen een beperking waarbij bepaalde delen van de losloopgebieden gebieden niet toegankelijk zijn voor mensen en loslopende honden.

Aanbeveling 2

Voorlichting kan hondenbezitters bewust maken van de risico's van (loslopende) honden voor de natuur.

4. Dierenwelzijnsbeleid Amstelveen en vrijlevende dieren

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de gemeentelijke maatregelen dierenwelzijn voor in het wild levende dieren. De wettelijke taken van een gemeente betreffen vooral de opvang en het vervoer van in het wild levende dieren (Wet dieren en Wet natuurbescherming). In Amstelveen worden deze taken met name uitgevoerd door De Toevlucht Vogel- en Zoogdierenopvang en de dierenambulance.

Gemeentelijke maatregelen op het gebied van natuurbescherming en groenbeheer hebben een raakvlak met het dierenwelzijnsbeleid voor vrijlevende dieren. Daarom volgt hierna een overzicht van de gemeentelijke maatregelen op deze terreinen. Deze maatregelen zijn in Amstelveen niet gebundeld en/of vastgelegd in een recente gemeentelijke beleidsnota zoals een ecologische visie.

De gemeente volgt de landelijke wetgeving en voert op basis hiervan de gemeentelijke taken uit. Amstelveen besteedt daarbij veel aandacht aan de fauna en flora in de gemeente en aan natuur- en milieueducatie. Ruimte voor groen, het groenstructuurplan voor 2008-2018 beschrijft het groenbeleid van Amstelveen, de hoofdgroenstructuur en de ecologische structuur en is richting gevend voor alle onderwerpen die met het groen van Amstelveen te maken hebben.

Dierenwelzijn heeft raakvlakken met beheersing van schade en overlast door dieren, daarom wordt dit onderwerp ook meegenomen in dit hoofdstuk.

4.1. Opvang vrijlevende dieren door De Toevlucht

De Toevlucht Vogel- en Zoogdierenopvang - gevestigd in Amsterdam – vangt wilde dieren op, verzorgt ze en zet ze uit in de natuur nadat ze weer op krachten zijn gekomen en gezond en aangesterkt zijn. Per jaar revalideren er rond de vijfduizend vogels en meer dan vijfhonderd zoogdieren die vanuit Groot Amsterdam, Amstelveen en de wijde omgeving dagelijks gebracht worden door particulieren en de dierenambulances. De Toevlucht is afhankelijk van donateurs.

Tussen De Toevlucht en de gemeente Amstelveen is in 2014 een overeenkomst afgesloten voor de opvang van vrijlevende dieren afkomstig van het grondgebied van Amstelveen. De jaarlijkse vergoeding is € 10.000 euro. In 2019 zijn voor Amstelveen ruim 100 zoogdieren opgevangen waaronder hazen, konijnen, vleermuizen en een groot aantal egels. Daarnaast ving De Toevlucht ruim 400 vogels op afkomstig uit Amstelveen. De meeste van deze dieren zijn door de dierenambulance De Ronde Venen - Amstelland naar de opvang gebracht.

Tabel 4. Wilde dieren voor Amstelveen opgevangen door De Toevlucht					
<i>Jaar</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
Vogels	418	435	397	330	374
Zoogdieren (2018 exclusief egels)	63	87	80	12	105

De Toevlucht constateert dat bewoners jonge dieren vaak onnodig naar de opvang brengen (bewoners zijn zich vaak niet bewust van het feit dat menselijk ingrijpen niet altijd nodig is). Dit gebeurt vooral tijdens het broedseizoen en in perioden dat er veel jonge hazen, bosuilen en dergelijke zijn. Vaak lijkt het of het jong in nood is, maar zijn de ouders in de buurt en is menselijk ingrijpen niet nodig en leidt juist vaak tot verstoring. Hierdoor ontstaat er veel druk op de opvang en dit kan tot ruimtegebrek leiden.

Aanbeveling 3

Het aantal door De Toevlucht op te vangen wilde dieren, zou naar beneden gebracht kunnen worden door in Amstelveen actief te communiceren wat inwoners wel en niet met (gevonden) wilde dieren moeten doen. Jonge dieren worden vaak onnodig naar de opvang gebracht. Dit gebeurt vooral tijdens het broedseizoen en in perioden dat er veel jonge hazen, bosuilen en dergelijke zijn. Voorlichting (op scholen) kan hierbij wellicht ook een rol spelen.

4.2. Bescherming vrijlevende dieren

Gedragscode flora- en fauna en soortenlijst

Onder andere ter bescherming van vrijlevende dieren heeft Amstelveen een gedragscode flora- en fauna (Wet dieren) vastgesteld voor bestendig beheer en onderhoud van groenvoorzieningen. De gedragscode werkt volgens de principes van de algemene zorgplicht. Doden, verontrusten en/of beschadigen van alle aanwezige wilde fauna en flora wordt voorkomen of zoveel mogelijk beperkt. Bij voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden als het gaat om de ontwikkeling en inrichting van ruimtelijke projecten (door gemeenten en andere organisaties) handelt Amstelveen volgens de gedragscode flora- en fauna (Wet natuurbescherming).

In het verlengde van de gedragscode flora en fauna is door Amstelveen in 2013 een soortenlijst opgesteld van zoogdieren, reptielen en amfibieën, vissen, slakken en andere weekdieren, mieren, vlinders, kevers, kreeftachtigen, libellen, vaatplanten en vogels. Het gaat daarbij om vogels waarvan de nesten het hele jaar door zijn beschermd en broedvogels waarvan inventarisatie gewenst is. Een nieuwe actuele lijst van beschermde dieren en planten in Amstelveen is wenselijk mede omdat de wetgeving is veranderd.

Bescherming vogels en vleermuizen

De bescherming van fauna en flora is een belangrijk aandachtspunt in Amstelveen. Zo heeft de gemeente onder meer ca. 400 vogelnestkasten opgehangen. Deze kasten worden gecontroleerd en onderhouden door de gemeente, incidenteel met vrijwilligers.

De gemeente faciliteert het beheer en de monitoring van de oeverwaluwwand (aan de Burgemeester Boersweg) door vrijwilligers. Verder zijn houten zuilen met verblijfplaatsen voor vleermuizen geplaatst in opdracht van Rijkswaterstaat in verband met de verbreding van rijksweg A9. Ter bescherming van stadsvogels en vleermuizen heeft Amstelveen folders met informatie over de bescherming van stadsvogels en vleermuizen laten ontwikkelen. Op de website van de gemeente is verder een brochure over vleermuisvriendelijke bouwen geplaatst.

Ter bescherming van gierzwaluwen zet de gemeente al een aantal jaar in op behoud van nestplekken en aanleg van nieuwe plekken. Gierzwaluwen komen ieder jaar terug naar hetzelfde nest om te broeden. Ze broeden onder dakpannen, in muren of onder daken. Door isolatie van gebouwen wordt dit steeds ingewikkelder. Gierzwaluwen verliezen hierdoor hun nestplekken. Een voorbeeld van gierzwaluwbescherming in Amstelveen vormt de St. Josephlaan waar 52 neststenen zijn ingemetseld. De laatste jaren waren de meeste van deze kasten bezet. Het is de grootste kolonie van Amstelveen én Amsterdam.

Aanbeveling 4

Groen- en natuurinclusief bouwen en renoveren draagt bij in de bescherming van stadsvogels als gierzwaluw en huismus, wilde zoogdieren als vleermuis en egel, insecten zoals wilde bijen en vlinders. Veel bewoners genieten van natuur en groen in de stad, die ook hittestress en wateroverlast vermindert. Groen- en natuurinclusief bouwen helpt om de stad prettig en de inwoners gezond te houden.

Faunatrappen en drijfeilandjes

Een aantal jaar geleden is de gemeente in samenwerking met maatschappelijke partners gestart met de aanleg van fauna-trappen (onder meer ter bescherming van egels en jonge vogels) en drijfeilandjes. Het onderhoud van deze voorzieningen is een aandachtspunt want door gebrek aan onderhoud dreigen deze voorzieningen te verdwijnen. De gemeente legt daarnaast onder andere faunapassages, stobbenwallen en vele andere voorzieningen aan die bijdragen aan de instandhouding van wilde diersoorten.

In verband met de aanleg van fauna-passages e.d. door de gemeente is het van belang om over informatie te beschikken op welke plekken dieren zoals egels oversteken of verdrinken (omdat wanden te steil of te hoog zijn om uit het water te kunnen klimmen nadat dieren er in gevallen zijn).

Aanbeveling 5

De dierenambulance zou een rol kunnen spelen bij de aanleg van fauna-passages door relevante informatie te verzamelen voor de gemeente (en te registreren) over wilde dieren die door de ambulance zijn vervoerd. Het gaat hierbij over gegevens als: het soort dier, de locatie waar het dier is gevonden en de datum waarop en waarom het dier is opgevangen/vervoerd.

In het Amsterdamse bos en in aantal Amstelveense parken komt een geïsoleerde populatie eekhoorns voor. Deze populatie is geïsoleerd omdat er sprake is van een aantal ecologische barrières zoals wegen en kanalen.

Bescherming ringslangen

Ter bescherming van de ringslang worden er elk voorjaar op diverse plekken¹⁰ in het Amsterdamse Bos, bij de Poel broeihopen voor deze reptielen aangelegd. Het gaat jaarlijks om 5/6 hopen. In het najaar worden deze gecontroleerd en de uitgekomen eieren geteld. In droge perioden wordt regelmatig de temperatuur van de broeihopen gecheckt en bij meer dan 30 graden Celsius worden de hopen nat gemaakt om het broeiproces op gang te houden.

De populatie van ringslangen in het gebied bij de Poel in Amstelveen is relatief groot en deze is de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen. Op dit moment zijn er circa 270 volwassen exemplaren. In het gehele gebied van het Amsterdamse bos zijn in 2019 meer dan 2700 ringslang-eieren geteld, waarvan ruim 90% is uitgekomen. Meer dan 20 jaar geleden werden er nog maar circa 200 eieren geteld.

Natuurlijk beheer groen

Natuurlijk beheer van de bermen langs de Middenweg in Bovenkerkerpolder speelt een belangrijke rol bij de bescherming van vogels en insecten in Amstelveen. De gemeente heeft deze bermen (ca. 4 kilometer lang) aangelegd om een soortenrijke en bloemrijke vegetatie te creëren om het insectenleven te bevorderen. Op weilanden van zo'n 15 boeren worden de kopeinden ingezaaid met kruiden. Langs de Middenweg staan wilde planten als margrietten, weegbree, boterbloemen, duizendblad en veldzuring. Op deze bloemen komen veel insecten af die essentieel zijn voor de overleving van jonge kuikens van de grutto, tureluur, scholekster en Kievit.

Jaarlijks worden er bloembollen geplant in gazons en groenstroken in de gemeente om vroege insecten voedsel te bieden. Ecologische verbindingzones vormen een aandachtspunt binnen het gemeentelijke natuurbeleid.

Bij de bescherming van vrijlevende dieren speelt ook het vele groen in Amstelveen een belangrijke rol. Amstelveen is één van de groenste gemeenten van de Randstad met veel parken, het Amsterdamse Bos (dat op het grondgebied van Amstelveen ligt) en de groene buitengebieden zoals de Bovenkerkerpolder en de Middelpolder. De Amstelveense parken zijn een begrip, regionaal, landelijk en ook internationaal. Heemparken zijn een Amstelveense uitvinding. Het woord 'heem' staat voor inheems. Dat betekent dat de beplanting tot de oorspronkelijke wilde planten van Nederland behoort. Het begrip heemgroen is breed. Het kan gaan om bloemrijke bermen langs wegen, maar ook om parken waar naast inheemse planten ook planten groeien die van oorsprong niet in Nederland voorkomen, de zogenaamde exoten. De gemeente heeft een app laten ontwikkelen voor bezoekers van de heemparken.

¹⁰ Ook in Aalsmeer worden broeihopen aangelegd, jaarlijks 2/3 hopen.

Bijvriendelijke gemeente

Een andere gemeentelijke activiteit in het kader van bescherming van vrijlevende dieren is de inzet van de gemeente voor wilde bijen. Amstelveen heeft het certificaat 'Bijvriendelijke gemeente' behaald. Het certificaat wordt uitgegeven door Nederland Zoemt, een project van Landschappen NL, Naturalis, Instituut voor Natuur- en Milieueducatie en Natuur & Milieu. Amstelveen spant zich in om een goede leefomgeving te creëren voor wilde bijen die voor bestuiving van bloemen zorgen. Zo is de helft van het totaal aantal bomen dat de afgelopen vijf jaar is geplant, geschikt als voedselbron voor bijen, zoals wilgen en esdoorns. Daarnaast wordt het groen, zoals de parken, plantsoenen en singels, verrijkt met bijvriendelijke wilde planten. Bouwterreinen en randen van weilanden worden, waar mogelijk, tijdelijk ingezaaid met bloemrijke planten (zoals de bermen in de Bovenkerkerpolder).

De gemeente zorgt zo veel mogelijk voor natuurlijk beheer en informeert Amstelveners en organisaties over wat ze zelf kunnen doen voor bijen (onder meer via speciale lessen/leskisten van Natuur- en MilieuEducatie). Ook zijn er meerdere insectenhôtels geplaatst in de gemeente.

Subsidie groen op gebouwen

Mede ter bescherming van vrijlevende dieren heeft Amstelveen een subsidieregeling ingesteld voor groen op gebouwen. Groene daken en gevels kunnen, naast isolatie en waterberging, bijdragen aan het behoud of herstel van bedreigde diersoorten en planten, zoals bijvoorbeeld vogels en bijen. Ze kunnen dienen als groene stapstenen in de stad, die verbindingen maken tussen grotere leefgebieden zoals parken, tuinen, vervallen bouwplaatsen, en spoordijken.

Visstandbeheer

Amstelveen kent veel water, een deel hiervan wordt verhuurd aan de Amsterdamse Hengelsportvereniging¹¹. Huren van het visrecht betekent de verplichting tot en de verantwoordelijkheid voor het voeren van een goed visstandbeheer en zorg voor het milieu.

Onder het motto 'VisVriendelijk' is de Amsterdamse Hengelsportvereniging de laatste jaren bezig jong en oud te informeren over de omgang met vissen. De inzet daarbij is de mee te nemen vis niet onnodig te laten lijden en direct te doden. Daarnaast hanteren steeds meer vissers het motto "catch & release": vangen en vrijlaten. In dit geval is het belangrijk dat de vis zo veel mogelijk ongeschonden terugkeert in zijn biotoop. Vissers maken de handen nat om de slijmlaag van de vis te ontzien en gebruiken bijvoorbeeld - dat is een bijzondere bepaling van de Amsterdamse Hengelsportvereniging - geen metalen leefnetten meer.

¹¹ Er zijn geen beroepsvissers in de Amstelveense water.

Vuurwerkvrije zones

Mede ter bescherming van dieren heeft Amstelveen een aantal vuurwerkvrijezones¹² ingesteld (vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening). Dit zijn gebieden waar in oudjaarsnacht geen vuurwerk mag worden afgestoken. Het gaat daarbij om onder meer de (heem)parken, waaronder het Broerepark met volières en watervogels, en gebieden met inrichtingen waar dieren worden opgevangen en verzorgd zoals kinderboerderijen, maneges, en dierenopvang-instellingen.

4.3. Natuur- en milieueducatie

Voor Amstelveen als groenste gemeente van de randstad, is natuur- en milieueducatie een belangrijk onderwerp. Er worden diverse activiteiten over natuur, milieu en duurzaamheid georganiseerd voor kinderen en volwassenen. De gemeente Amstelveen is lid van de vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling. Het doel van deze vereniging is samenhang te brengen in de thema's groen, energie, water, voedsel en dierenwelzijn en om sturing van wethouders van gemeenten op deze thema's te verstevigen.

Amstelveen kent vier schooltuinen waar wekelijks ongeveer 600 kinderen actief zijn. Voor de gemeente Amstelveen zijn de vier schooltuinen een belangrijk middel om kinderen in contact te brengen met dieren en de natuur. Door de gemeente is lesmateriaal ontwikkeld over dieren op en rond schooltuinen.

De eerder genoemde Speelboerderij Elsenhove speelt een belangrijke rol bij de natuur- en milieueducatie. Kinderen leren er spelenderwijs over natuur, milieu en duurzaamheid en het omgaan met dieren. Basisscholen uit Amstelveen kunnen lessen reserveren via de website: www.nmedichtbij.nl

4.4. Beheersing overlast en schade door dieren

Beheersing overlast en schade door dieren

In steden, parken en woonwijken kunnen groepen dieren leven waarvan burgers overlast kunnen ervaren. De dieren gedijen vaak goed. Als burgers klachten hebben over dieren kloppen ze vaak bij de gemeente Amstelveen aan. Zij verwachten dat de gemeente dan ook iets onderneemt om de overlast tegen te gaan. De gemeente is dit niet verplicht.

Bestrijden van overlast door wilde vogels - zoals kauwen, kraaien, meeuwen - is niet de taak van de gemeente. Vogels en wilde dieren in de stad zijn niet van de gemeente, maar zijn een natuurlijk verschijnsel. Daarnaast zijn wilde vogels in Nederland beschermd door de Wet natuurbescherming. Jagen, verjagen en verstoren van (broedende) vogels is niet toegestaan.

¹² De gemeente is geen bevoegd gezag waar het gaat om het afsteken van professioneel vuurwerk. De vergunning voor het afsteken van vuurwerk is een taak die wettelijk is toegewezen aan de provincie, op basis van de Wet natuurbescherming en het Vuurwerkbesluit.

Ook is bestrijden van overlast door andere wilde dieren – zoals konijnen (die hollen graven) – geen gemeentelijke taak. De gemeente kan wel bijdragen aan het onderhouden van de openbare ruimte en als er gevaarlijke situaties ontstaan of er onacceptabele vervuiling optreedt het onderhoud in de omgeving indien nodig verhogen. Ook kan de gemeente voorlichting geven over het voorkomen van overlast door dieren. Op de website van Amstelveen staat informatie over (preventie van) overlast door dieren. Verder is er een folder ontwikkeld over meeuwenoverlast.

Maatregelen - zoals voorlichting ter voorkoming van het loslaten van exotische dieren en nut- en noodzaak van sterilisatie van honden en katten - worden uitgevoerd door maatschappelijke partners zoals de Vogelbescherming en de landelijke Dierenbescherming. De gemeente heeft slechts een adviserende rol bij overlast van plaagdieren (b.v. bruine ratten, muizen, snuitkevers) in de eigen woning of op het eigen perceel. De gemeente bestrijdt wel overlast van bepaalde plaagdieren in de openbare ruimte. Als bewoners last hebben van plaagdieren, dan kunnen zij contact opnemen met een erkend bestrijdingsbedrijf. Voor vragen of advies over plaagdieren kunnen zij bellen met het algemene telefoonnummer van de gemeente (020) 540 4911. Zij worden dan teruggebeld door de gemeentelijke dierplaagspecialist of de adviseur flora en fauna.

Voeren van vogels

De overlast van eenden, ganzen, meeuwen en dergelijke ontstaat vaak omdat buurtbewoners de dieren voeren. Dieren die gevoerd worden, bedelen meer, gaan zelf niet meer op zoek naar voedsel en hangen rond bij huizen en tuinen. Ook steken ze wegen over en worden ze storend. Dit kan leiden tot gevaarlijke situaties op de weg, geluidsoverlast, agressief gedrag naar mensen en tussen de dieren onderling, ziektes bij de dieren en vervuiling van bodem en water. In een aantal Amstelveense winkelcentra een verbod ingesteld om vogels te voeren.

Aanbeveling 6

De gemeente kan met publieksvoorlichting inwoners wijzen op de nadelen en overlast van het voeren van dieren.

Eikenprocessierups

De eikenprocessierups komt steeds meer voor in Nederland en ook in Amstelveen. Mensen en dieren kunnen door dit insect veel last krijgen van jeuk. De gemeente zorgt voor de bestrijding van de rupsen. Voordat de rupsen overlast veroorzaken, worden de geconstateerde nesten weggezogen. De gemeente heeft in 2019 ruim 1500 nesten met eikenprocessierupsen verwijderd. Verspreid door de gemeente zijn zeker 600 besmette bomen met de harige rupsen aangetroffen. Vogels met name mezen kunnen een belangrijke rol spelen bij de bestrijding van eikenprocessierupsen, daarom heeft de gemeente ca. 50 extra nestkasten laten ophangen in gebieden met veel eikenprocessierupsen.

Mollen

Ter bestrijding van overlast door mollen plaatst de gemeente doelgericht mollenklemmen op sportvelden, in speelveldjes en gazons en alleen als het nodig is. De klemmen worden niet in bosschages of ruig terrein gebruikt. Het kan voorkomen dat een mollenklem in een gazon of speelvelden wordt geplaatst waar ook losloopgebieden voor honden zijn. Dat is wettelijk toegestaan.

Dode dieren in de openbare ruimte

Dode dieren kunnen een gevaar opleveren voor de gezondheid. Soms liggen er dode wilde of huisdieren in de openbare ruimte. (Dode) dieren kunnen allerlei ziekteverwekkers met zich meedragen zonder zelf ziek te zijn. Door het aanraken van dode dieren in de openbare ruimte - door bijvoorbeeld kinderen - kunnen deze ziekteverwekkers gemakkelijk worden overgebracht (b.v. botulisme via watervogels). Infectieziekten die specifiek van dieren naar mensen worden overgedragen, heten zoönose. De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de openbare ruimte. Verwijderen van dode dieren uit de openbare ruimte is van belang voor de volksgezondheid en is een gemeentelijke taak. Iedere gemeente is verder verplicht (artikel 3.5 Wet dieren) om via gemeentelijke verordeningen regels op te stellen voor dode gezelschapsdieren.

Amstelveen heeft op de gemeentelijke website informatie geplaatst voor burgers die een dood dier hebben aangetroffen. Dode huisdieren kunnen gemeld worden bij de dierenambulance De Ronde Venen – Amstelland. Dode, wilde dieren zoals ratten, eekhoorns, egels, bunzings, wild konijnen, hazen of vissen kunnen gemeld worden bij de gemeente.

Bijlage 1. Landelijke wetgeving dierenwelzijn

Wet dieren

Op 1 januari 2013 is de Wet dieren in werking getreden. Dit is een kaderwet die een beperkt aantal regels stelt en daarnaast de mogelijkheid biedt om allerlei deelonderwerpen (bijvoorbeeld regels ten aanzien van houden en doden van dieren) te regelen via Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en ministeriële regelingen. De Wet dieren is de belangrijkste wet m.b.t. gehouden dieren (o.a. landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren) en bundelt alle regels ten aanzien van deze dieren in één wet. De volgende bestaande wetten gaan op in de Wet dieren en zijn of komen fasegewijs (deels) te vervallen:

- Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren (Gwwd)
- Diergeneesmiddelenwet
- Wet op de Dierenbescherming (inclusief Waak- en heemhondenbesluit)
- Wet op de uitoefening van de Diergeneeskunde 1990
- Kaderwet Diervoeders
- Landbouwkwaliteitswet

De belangrijkste regels op het gebied van dierenwelzijn zijn opgenomen in drie AMvB's: Besluit houders van dieren; Besluit gezelschapsdieren (vervangt het Honden- en kattenbesluit 1999); Besluit diergeneeskundigen. In het Besluit houders van dieren zijn algemene regels opgenomen voor houden van dieren, doden van dieren en evenementen met dieren. Ook bevat het besluit aanvullende regels over dierenmishandeling en specifieke regels voor het houden van bepaalde diersoorten (runderen, varkens, kippen). Met name dit besluit bevat regels die voorheen golden op grond van de Gwwd. In het Besluit diergeneeskundigen zijn onder andere regels opgenomen over lichamelijke ingrepen die zijn toegestaan. De Wet dieren bevat enkele noviteiten. Zo is voor het eerst de erkenning van de intrinsieke waarde (eigenwaarde) van het dier expliciet als uitgangspunt vastgelegd in de belangrijkste wet voor gehouden dieren (artikel 1.3). Ook het verplicht chippen van honden is geregeld in de Wet dieren.

Positieflijst

Een andere belangrijke vernieuwing is de komst van de zogeheten 'positieflijst' voor zoogdieren. Dit is een limitatieve lijst van zoogdieren die als huisdier gehouden mogen worden. Er zal een overgangsregeling komen zodat de mensen die een zoogdier bezitten dat niet op de positieflijst staat het mogen houden tot het overlijdt. Op termijn komen er ook positieflijsten voor vogels, reptielen en amfibieën en vissen.

Vijf vrijheden

In 1965 werd in Europees verband door de Commissie Brambell een uitgangspunt voor een definitie van dierenwelzijn geformuleerd aan de hand van vijf vrijheden. Binnen het verband van de Europese Unie is ter bevordering van het dierenwelzijn besloten om dieren deze vijf, op grondrechten van mensen lijkende, vrijheden toe te kennen: vrij zijn van dorst, honger en ondervoeding; vrij zijn van fysiek en fysiologisch ongerief; vrij zijn van pijn, verwondingen en ziektes; vrij zijn van angst en chronische stress; vrij zijn om het normale gedrag te kunnen uitoefenen.

De vijf vrijheden van Brambell zijn opgenomen in de Wet Dieren. Een overheid dient op basis van de meest recente wetenschappelijke kennis en maatschappelijke opvattingen een streefniveau voor dierenwelzijn op te stellen. Bij de formulering van het streefniveau moet zowel worden uitgegaan van bevordering van de lichamelijke gezondheid als van het welbevinden van het dier.

Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 trad de Wet natuurbescherming in werking. Deze wet vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Het is daarmee de belangrijkste wet voor de bescherming van in het wild levende dieren en hun leefomgeving. In de Wet natuurbescherming is de bescherming vooral gericht op soorten die vanuit internationale afspraken beschermd moeten worden door Nederland. Wel is er voor de 'overige' soorten een basisbeschermingsregime en geldt voor alle soorten een zorgplicht. De provincies zijn volgens deze wet voor een groot deel verantwoordelijk voor natuurbeleid

Wet op de dierproeven

Dierproeven zijn in principe verboden. Om dierproeven te mogen uitvoeren heeft een instelling (bijvoorbeeld universiteit of farmaceutisch bedrijf) een instellingsvergunning van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit nodig en de onderzoekers een projectvergunning van de Centrale Commissie Dierproeven (CCD). Aan welke eisen en voorwaarden de instellingen en onderzoekers nog meer moeten voldoen, staat beschreven in de Wet op de Dierproeven (Wod) en in het Dierproevenbesluit. De Wod bestaat sinds 1977 en is in 1996 gewijzigd. Een grote herziening, volgend uit een nieuwe Europese dierproevenrichtlijn, is in 2014 doorgevoerd. In de Wod is ook vastgelegd voor welke doeleinden dierproeven wel of niet gedaan mogen worden. Een vergunning wordt verleend voor proeven: in het kader van biomedisch onderzoek: voor het bestuderen van ziekten en het ontwikkelen van medicijnen en therapieën; die zowel nationaal als internationaal wettelijk verplicht zijn: dit zijn voornamelijk giftigheidtests in het kader van veiligheid van bijvoorbeeld verf- en schoonmaakmiddelen, stoffen in huishoudelijke producten en chemische stoffen in landbouw en industrie. Ook worden er tests gedaan om te zien of stoffen in bijvoorbeeld geneesmiddelen, vaccins en ander medische producten wel werken; vanwege wetenschappelijk onderzoek: zo worden er dieren uit het wild gevangen en voor giftigheidtests gebruikt, maar ook worden ze gemerkt en weer teruggezet in hun leefomgeving om hun gedrag of de grootte van hun territorium te bestuderen.

Burgerlijk wetboek

Gemeenten hebben een wettelijke verplichting met betrekking tot het opvangen van zwervend aangetroffen dieren. In artikel 5.8 lid 3 Burgerlijk Wetboek is vastgelegd dat een gevonden dier, met een vermeende eigenaar, onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. De gemeente moet deze 'gevonden zaak' gedurende veertien dagen voor de eigenaar bewaren. In de periode dat het dier door de gemeente wordt 'bewaard' is de gemeente verantwoordelijk voor alle kosten voor verzorging en vervoer.

Artikel 5:8 BW vermeldt het volgende:

- Indien een aan de gemeente in bewaring gegeven zaak aan snel tenietgaan of achteruitgang onderhevig is of wegens de onevenredig hoge kosten of ander nadeel de bewaring daarvan niet langer van de gemeente kan worden gevergd, is de burgemeester bevoegd haar te verkopen;
- Indien de zaak zich niet voor verkoop leent, is de burgemeester bevoegd haar om niet aan een derde in eigendom over te dragen of te vernietigen;
- Indien een dier wordt gevonden, is de burgemeester na verloop van twee weken, nadat het dier door de gemeente in bewaring is genomen, bevoegd het zo mogelijk tegen betaling van een koopprijs, en anders om niet, aan een derde in eigendom over te dragen. Mocht ook dit laatste zijn uitgesloten, dan is de burgemeester bevoegd het dier te doen afmaken. De termijn van twee weken behoeft niet te worden in acht genomen, indien het dier slechts met onevenredig hoge kosten gedurende dat tijdvak kan worden bewaard, of afmaking om geneeskundige redenen vereist is.

Omdat gemeenten vaak zelf niet over de mogelijkheid beschikken om dieren te huisvesten worden er overeenkomsten gesloten met plaatselijke asielen die vervolgens de opvang van het dier verzorgen. De gemeente betaalt hiervoor een vergoeding. Deze vergoeding dient minimaal de kosten van huisvesting gedurende de termijn van veertien dagen te omvatten. Echter ook de kosten van medische verzorging van het dier die gedurende deze termijn worden gemaakt komen voor vergoeding in aanmerking, mits deze kosten niet onredelijk hoog zijn. Kosten die door dierenartsen worden gemaakt binnen de veertien-dagen-termijn komen dus in principe voor vergoeding in aanmerking. Hierbij moet wel de opmerking worden gemaakt dat de regeling zoals deze in het Burgerlijk Wetboek is opgenomen, alleen ziet op gedomesticeerde dieren, (ver)wilde(rde) dieren vallen hier niet onder.

Visserijwet

De Visserijwet (tot 1908 Jacht- en visserijwet) is een Nederlandse wet die in de zaken rondom de visserij regelt. De huidige wet dateert van 30 mei 1963. De bepalingen in deze wet hebben betrekking op alle vormen van visserij, van de Noordzeevervisserij tot en met de sportvisserij. Doelstellingen van deze wet zijn onder andere het bevorderen van de doelmatigheid van de beroepsvisserij en het voorkomen van overbevissing. Vastgelegd zijn onder andere de eisen waaraan visgerei en vissersschepen moeten voldoen, de vergunningen waarover men dient te beschikken om te mogen vissen en de regels voor het pachten van viswater (onder meer door gemeenten). De wet houdt rekening met belangen rond natuurbescherming en het welzijn van vissen.

Bijlage 2. Maatschappelijk partners gemeente Amstelveen

- Dierentehuis Amstelveen
www.dierenbescherming.nl/dierenasiel/dierentehuis-amstelveen
- Dierenbescherming www.dierenbescherming.nl
- Stichting Dierenambulance Ronde Venen- Amstelland
www.dierenambulancedrv.webs.com
- Knaagdierencentrum
<https://ikzoekbaas.dierenbescherming.nl/dierenasielen/knaagdierencentrum-ijmuiden>
- Reptielenopvang Zwanenburg www.reptielenopvang.nl
- Stichting De Toevlucht Amsterdam www.toevlucht.nl
- Speelboerderij Elsenhove www.elsenhove.nl
- Groenraad Amstelveen www.groenraad-amstelveen.nl
- Imkervereniging Amstelland www.nbvamstelland.nl
- Stichting Beschermers Amstelland www.beschermersamstelland.nl
- Agrarische Natuurvereniging De Amstel www.anvdeamstel.nl
- Instituut voor Natuureductie en Duurzaamheid Amstelveen
www.ivn.nl/afdeling/amstelveen
- Natuur- en MilieuEducatie (NME) Amstelland-Meerlanden www.nmedichtbij.nl
- Amsterdamse Bos, Stichting Vrienden Amsterdamse Bos vriendenamsterdamsebos.nl
- Recreatie Noord-Holland www.recreatienoordholland.nl
- Geitenboerderij Ridammerhoeve www.geitenboerderij.nl
- Stichting Egelbescherming Nederland www.egelbescherming.nl
- Stichting Zeldzame Huisdierrassen www.szh.nl
- Wildbeheereenheid Amstelland www.wbe-amstelland.nl
- Amsterdamse Hengelsportvereniging www.ahv.mijnhengelsportvereniging.nl
- Vogelbescherming Nederland www.vogelbescherming.nl
- Samenwerking Landschappen NL www.landschappen.nl
- Landelijke InformatieCentrum Gezelschapsdieren www.licg.nl
- Dierenpolitie Amstelveen www.politie.nl/themas/dierenpolitie
- Lokale Dierenartsen
- Hondenuitlaatservices en hondenscholen
- Bedrijven en boeren met landbouwhuisdieren